

22/7042 - Hørings svar fra Drangedal kommune på Høring - Evaluering av statsforvalterenes geografiske inndeling - via regjeringen.no

Vårt saksnummer: 22/7042

Høring: Høring - Evaluering av statsforvalterenes geografiske inndeling

Levert: 02/03/2023 12:18:10

Svartype:

Gruppering av høringsinstanser: Kommune

Avsender: Drangedal kommune

Kontaktperson: Hans Bakke

Kontakt e-post: hans.bakke@drangedal.kommune.no

Kommunestyret sitt vedtak av 02.2203 i sak 3/23:

Drangedal kommune meiner at det over tid vil svekke statsforvaltaren sin rolle i fylket dersom ikkje embetet sin geografiske inndeling samsvarar med fylkeskommunen. Det gjeld både statsforvaltaren sin legitimitet og evne til å løyse embetsoppdraget til beste for kommunane og innbyggjarane.

Dette innebærer at Vestfold og Telemark får hver sin Statsforvalter, hvis ikke dette går skal hovedkontoret ligge i Skien med avdelingskontor i Tønsberg.

Kommunedirektøren sin vurdering ligg til grunn for dette vedtaket:

Generelt om innhaldet i rapporten

Rapporten som er sendt til fråsegn teiknar eit ganske tydeleg positivt bilete av den nye statsforvaltarstrukturen. I denne samanhengen er det likevel nødvendig å sette dette resultatet inn i ein større kontekst. Ser vi bort frå Oslo og Akershus så har embetsgrensene historisk sett vore samanfallande med fylkesinndelinga. Stortinget har, trass i store kostnader og krevjande omstillingar for dei tilsette, nyleg vedteke å løyse opp tre fylke og gå tilbake til dei opphavlege fylkesgrensene. Også i desse sakene vart det lagt fram argumentasjon om at dei var i ferd med å bli større og meir kompetente organisasjonar som løyste mange av oppgåvene betre enn før.

Slik sett er det vanskeleg å sjå at desse argumenta skal vege tyngre i denne saka enn i saka om fylkesdeling. Dernest er det viktig å ta med seg at dei nye embeta har kort fartstid og fartstida har i stor grad vore prega av Koronapandemien der statsforvaltaren har hatt ei ganske ny og veldig tydleg samordningsrolle i knytt til beredskap. Denne rolla har tvillaust styrka statsforvalteren si rolle i fylka.

Eit anna viktig perspektiv er at det har vore veldig stor utskifting av personell i dei samanslegne embeta. Dei nye embeta er derfor prega av mange nyttilsette som naturleg nok vil ha ei positiv tilnærming til oppgåveløysinga og som naturleg har tilpassa seg nye arbeidsformer, organisering og samordning. Dette gjeld langt på veg også lederskapet. Samla sett reiser dette spørsmålet om det positive resultatet av evalueringa er knytt til ny struktur, eller om det langt på veg er knytt til tilfang av nye medarbeidarar og leiarar?

Dette er perspektiv som det er naturleg å ha med seg når ein nå skal ta stilling til ei

eventuell endring av statsforvaltaren sin geografiske struktur.

1. Det kjem fram i rapporten at ny struktur har gitt større fagmiljø som har gitt grunnlag for større grad av spesialisering. Det er sjølvstøtt positiv med sterk spesialisering innan dei ulike fagområde, men faren ved det er at det kan gå ut over heilskapsforståing og samordning. Kommunane er opplever ei stadig aukande mengde tilsyn og rapporteringar frå statleg nivå. Desse kjem i tillegg til kommunens egne revisjonar og tilsyn. Samla sett kan dette til tider medføre ei stor belastning samtidig som ulike krav kan stå i motstrid til kvarandre. Derfor er god samordning mellom dei ulike fagavdelingane viktig. Vår vurdering er likevel at det har vore rimeleg godt fokus på dette både før og etter samanslåing av embeta i Vestfold og Telemark. Eit viktig element for å få til dette er at departementa sørger for samordning mellom dei ulike styringsetatane som gir oppdrag til statsforvaltarane.

2. Departementa må legge til rette for at ulempene som følgjer av funksjonsorganisering av statlege etatar blir kompensert.

Kommunane erfarer at talet på direktorat og styringsetatar som fører tilsyn og som krev dialog og rapportering stadig aukar. Samstundes ser vi at mange av dei går frå ei ordinær geografisk organisering til ei funksjonsorganisering. Samla sett medfører det at utfordringane knytt til meir statleg detaljstyring aukar noko som utfordrar stillinga til lokaldemokratiet. Mangel på samordning kan og lett bidra til å undergrave kommunane sitt ansvar for å sjå ulike fagområde i samanheng.

Vi ser at statsforvaltaren freistar å gripe fatt i denne utfordringa, men utan sterkare medverknad frå departementa synes dette å vera ei krevjande oppgåve. Døme på dette er felles tilsynskalender. I vårt fylke registrere vi at bare statsforvaltaren sjølv og nokre få statsetatar nyttar seg av denne.

3. Der lik rettsbruk er viktig, må embeta i samarbeid med styringsetatane jobbe for vidare harmonisering av praksis mellom embeta.

Erfaringar frå vårt eige fylke viser at det på nokre fagområde er ulik praksis mellom embeta. Særleg tydeleg er dette når det gjeld innsigelsespraksis knytt til planer etter plan- og bygningslova. Sidan dette er eit tverrsektorielt fagfelt der mange departement og direktorat har ei rolle, så ligg det eit særleg ansvar hjå KMD for å bidra til samordne innsigelsespraksisen mellom statsforvaltarembeta. Den ulike praksisen som kommunane nå erfarer når det gjeld planer som berører fleire fylke (embete) er svært uheldig. Det det svekkar statlege styringssignal samtidig som det verkar undergravande på det lokale sjølvstyret i slike planprosessar.

4. Embeta må sørge for god og tilpassa dialog med kommunane.

Statsforvaltaren er viktig som informant og bideledd mellom kommunane og sentral statsforvaltning. Ein føresetnad for å ivareta denne rolla på ein god måte er at statsforvaltaren har god lokalkunnskap. Det er også viktig for å kunne praktisere god skjønnsutøving i konkrete enkeltsaker. Samla sett er dette sentralt for underbygge tilliten til statsforvaltaren. Denne tilliten er viktig når han i gitte situasjonar må overstyre kommunale vedtak. Pandemien har medført hyppig og tett dialog mellom kommunane og statsforvaltaren. Det er likevel grunn til å frykte at større avstand mellom dei nye samanslegne embeta og kommunane over tid vil svekke dialog og lokalkunnskap, i alle fall for Telemarksdelen av fylket. Dette vil kunne bli ytterlegare forsterka ved at ein i hovudsak vil rekruttere medarbeidar frå dei sentrale områda nær dei nye kontorstadene.

5. Embeta og styringsetatane må jobbe meir målretta for å få ned saksbehandlingstida ved å iverksette varige tiltak.

Utfordringane knytt til lang saksbehandlingstid hjå statsforvaltarane er ikkje ny. Evalueringa viser at trass i samanslåing av embete med større fagmiljø, så er utfordringa ikkje løyst. Vi er kjent med at det er prøva ut mange ulike tiltak i ulike embete utan at det synes å ha løyst problemet. Reduserte økonomiske rammer til statsforvaltarane vil naturleg kunne påverke dette. Det tyder på at det er behov for tiltak også frå departement og styringsetatar. Det kan vera alt frå forenkling av regelverk og styringssignal i emebetsoppdraga, til rettleiing og økonomiske ressursar for å auke kapasiteten.

6. Fylkeskommunane sine grenser bør ikkje definere statsforvaltaren sine grenser, men grensene til fylkeskommunen bør følgjast slik at kvart fylke kan forholde seg til eitt embete. Hjelpespørsmål: Kva er fordelar og ulemper med at eit embete dekker fleire fylke?

Det er vanskeleg å sjå at det er mange fordelar med at eit statsforvaltarembetet dekker fleire fylke. Ein opplagt fordel er at det gir stordriftsfordelar ved det opnar for større og meir robuste fagmiljø. Dernest vil det forenkla styringsetatane sin styringsdialog med embeta når det blir færre embete.

På ei anna side er den offentlege forvaltninga i Noreg er omfattande og kompleks. Ikkje minst gjeld dette statens organisering der ulike etatar og direktorat er organisert ulikt både regionalt og funksjonelt. Ei stadig meir kompleks organisering bidrar ikkje til å underbygge tilliten innbyggjarane har til offentlege styresmakter. Også før fylkessamanslåingane kunne ein registrerer at mange innbyggjarar ikkje hadde nok kunnskap til å skilje mellom fylkesmannsembetet og fylkeskommunen. Slik sett burde det heller vera eit mål og forenkla denne organiseringa enn å gjera den meir kompleks ved å etablere ein struktur der fylkesinndelinga i liten grad samsvarar med inndelinga til statsforvaltarembeta.

Alt i dag kan ein registrere at embeta strir med å samordne statlege etatar som har ei geografisk inndeling som avvik frå fylkes- og embetsinndelinga. Ein premisse for god samordning er å etablere ein langsiktig og god dialog etatane i mellom. Det er krevjande å få til når ulike geografiske inndelinga gjer at det er ulike personar/avdelingar som møter i dei same fora.

Legitimitet er viktig når statsforvaltaren skal overprøve kommunale vedtak. Vesentleg i slike saker er god og forståeleg skjønnsutøving bygd på innsikt i lokale tilhøve. Nærleik til kommunane er sentralt for å bygge god lokalkunnskap. Det oppnår ein ikkje like godt når eit embete skal dekke fleire fylke.

Samfunnet vårt står overfor mange store utfordringar i åra framover. Vi har ei klimakrise, ei naturkrise og vi står overfor ei demografiutfordring med eit stadig aukande del eldre i befolkninga, der betre folkehelse er eit sentralt tiltak.

På alle desse områda har fylkeskommunen og statsforvaltaren samanfallande interesser sjølv om rollene er ulike. Det er kommunedirektørens vurdering at det på dette området er eit stort potensiale på betre samhandling og for å få på plass gode tiltak for å møte desse utfordringane. Det neppe tvil om at ei slik samhandling best kan utviklast dersom statsforvaltarembetet har lik geografisk inndeling som fylkeskommunen.

7. Statsforvaltarstrukturen bør ikkje endrast tilbake slik den var.

Hjelpespørsmål: Kva for omsyn bør leggjast størst vekt på når ein skal vurdere strukturen for statsforvaltarembeta?

Historisk har vi liten tradisjon i Norge for å reversere store offentleg reformer før dei er utprøva over tid. Likevel har Stortinget vedtatt å opplyse tre av dei nye fylka trass

i store kostnader og store belastningar på dei tilsette. Som følgje av dei store organisatoriske endringane som delinga vil medføre, vil også organisasjonane sin evne til å løyse samfunnsoppgdraget sitt bli vesentleg svekka dei næraste åra.

Når deling av fylka likevel er vedtatt bør det leggjast til grunn at ulempene ved ei ny oppsplitting av statsforvaltarembetet ikkje er større enn for deling av dei tre fylkeskommunane. Tvert imot statsforvaltaren er ein vesentleg mindre organisasjon så slik sett burde kostnader og ulemper vera mindre. Det viktigaste då må vera å legge ein langsiktig struktur for statsforvaltarembeta som best mogleg bygger opp under dei oppgåver og roller som embete skal ha i tida framover.

I Telemark er det framleis mange og små kommunar. Eit statsforvaltarembete som har tett og god dialog med kommunane vil vera viktig for at dei skal kunne ivareta sine oppgåver på ein god måte.

Ein viktig premiss for å få til dette er god lokalkunnskap. Det får ein best til ved at ein også rekrutterer medarbeidarar i frå det same geografiske område. Slik statsforvaltaren sitt kontor er lokalisert i dag, og med den organiseringa som er vald, er det svært krevjande å rekruttere medarbeidarar frå Telemarksdelen av fylket (gjeld ikkje oppvekstavdelinga som er lokalisert i Skien). Det er derfor grunn til å frykte at lokalkunnskapen til embetet over tid vil bli svekka med dagens organisering.

Legitimiteten til statsforvaltaren sin styring med kommunane og evna til å samordne og informere overordna myndigheter om situasjonen i kommunane vil, og bli best ivaretatt på lang sikt dersom kvartfylke har sin eigen statstforvaltar. Med andre ord må det langsiktige perspektivet på embetets rolle vega tyngre enn kortsiktige kostnadmessige og organisatoriske ulemper.

Skulle ein likevel koma til den konklusjon at embeta ikkje skal delast så bør det vurderast om det skal opprettast eit fullverdig avdelingskontor i Telemark slik at alle avdelingar har medarbeidarar som sit nært til dei små kommunane.

Konklusjon

Ut frå eit langsiktig perspektiv på statsforvaltaren sin rolle i fylket rår Drangedal kommune til at statsforvaltaren at Telemark fylke får sit eige statsforvaltarembete.

[Drangedal kommune saksframlegg.pdf \(855.77 KB\)](#)

[Drangedal kommune saksutskrift med protokoll.pdf \(568.30 KB\)](#)

Alle svar må gjennom en manuell godkjenning før de blir synlige på www.regjeringen.no.